

Trumpai apie gyvūnų teises

Gyvūnai, kuriuos žmogus valgo, naudoja moksliniams tikslams, medžioja, įkalina ar išnaudoja kitokiais tikslais, turi savus gyvenimus pilnus biologinių, socialinių bei individualių poreikių. Jie pažįsta šį pasaulį ir jiems rūpi, kas su jais nutiks. Minėtų poreikių patenkinimas sukelia malonumą, o kliūtys jų įgyvendinimui - skausmą. Etniniu atžvilgiu gyvūnai laboratorijose ar fermose yra tokie patys kaip žmonės, todėl moraliniai principai, kuriuos mes taikome bendraudami vieni su kitais, turi būti taikomi ir elgesyje su gyvūnais.

Žmogiškoji etika iš esmės yra pagrįsta individo vertingumu. Moraliai bet kurio žmogaus vertė yra matuojama ne pagal tai, kiek jis yra naudingas kitam žmogui. Jeigu mes nepripažįstame to prigimtinio vertingumo - pažeidžiame žmogaus teises, kurios sako, kad su kiekvienu žmogumi turi būti elgiamasi pagarbiai, vien todėl, kad jis yra žmogus.

Gyvūnų teisių filosofija reikalauja laikytis logikos. Kiekvienas argumentas, kuris iškelia žmogaus vertę veda prie to, kad ir kiti gyvūnai turi tą pačią vertę. Taip pat kiekvienas argumentas teigiantis, kad su žmonėmis turi būti elgiamasi pagarbiai, reiškia, kad ir su kitais gyvūnais turi būti elgiamasi pagarbiai.

Tiesai, kad moterys nėra tam, kad tarnautų vyrams, juodaodžiai tam, kad tarnautų baltiesiems, neturtingieji - turtingiesiems, ar silpnieji – stipriesiems, gyvūnų teisių filosofija ne tik pritaria, bet eina dar toliau. Ji teigia ir įrodo, jog gyvūnai neegzistuoja tam, kad tarnautų žmonėms.

Tuo remiantis, lengva suprasti, kodėl gyvūnų teisių gynėjai nepritaria bet kokiam neteisingumui, kuris sukelia kančią gyvūnams. Čia reikalaujama ne didesnių ar švaresnių narvų laboratorijose, bet kad tokių narvų išvis nebūtų; ne „tradicinio“ ūkininkavimo, bet visiško gyvulininkystės nutraukimo; ne „humaniškos“ medžioklės, bet visiško tokios barbariškos veiklos išnykimo. Neteisingumas turi būti tiesiog sunaikintas – taip buvo padaryta su vergija, vaikų darbu ar moterų nelygybe. Visais šiais atvejais nebuvo dalinės reformos, nes tai tebtų kita to paties neteisingumo forma. Gyvūnų teisių filosofija reaguodama į gyvūnų išnaudojimą reikalauja to pačio - uždraudimo. Tai ne kažkokių detalių pakeitimas ar sąlygų sugriežtinimas, bet pačio išnaudojimo užbaigimas.

10 dažniausiai užduodamų klausimų, susijusių su gyvūnų teisėmis

1. Jūs sulyginate gyvūnus ir žmones, kai jie iš esmės skiriasi.

Mes neteigiame, kad žmonės ir kiti gyvūnai yra panašūs visais aspektais. Pavyzdžiui, nesakome, kad katės ir šunys gali būti matematikais, o karvės - mėgautis poezija. Tačiau norime pasakyti, kad dauguma gyvūnų yra psichologinės būtybės, kurios pačios žino, kas joms geriausia. Šis bruožas mus daro vienodais.

2. Sakote, kad žmonės ir gyvūnai turi turėti tokias pačias teises - tai juk yra visiška nesąmonė. Vištos juk negali eiti balsuoti, o kiaulės turėti teisę į išsilavinimą.

Teisės skiriasi net tarp žmonių, tai priklauso nuo jų amžiaus ir kitų dalykų, pavyzdžiui, žmonės su rimta psichine negalia neturi teisės į aukštesnį išsilavinimą. Tik norime pabrėžti, kad tiek žmonės, kad ir kokie jie būtų, tiek ir gyvūnai dalinasi pagrindine moraline teise - kad su jais būtų elgiamasi pagarbiai.

3. Jeigu gyvūnai turi teises, vadinasi jas turi ir daržovės?

Mes neturime jokios priežasties manyti, kad, pavyzdžiui, morkos ir pomidorai turi savą psichologiją. Jie, kaip ir kiti augalai, neturi smegenų, nervų sistemos. Šie argumentai leidžia atmesti augalų teisių idėją.

4. Kur brėžiama linija? Jeigu primatai ir graužikai turi teises, tai jas turi ir amebos?

Ne visada aišku, kur brėžti liniją. Tarkime, negalime pasakyti, kokio amžiaus turi būti žmogus, kad būtų senas, arba, kokio turi būti ūgio, kad būtų aukštas. Tačiau galime pasakyti, kad kažkas sulaukęs 88 metų yra senas, o tas, kurio ūgis 2 metrai, yra aukštas. Esame tikri, kad tiek primatai, tiek graužikai yra turinčių teises būtybių kategorijoje.

5. Juk yra gyvūnų, kurie tikrai jaučia skausmą, bet neturi psichologinės tapatybės. Ar jie neturi teisių?

Kai kurie gyvūnai, pavyzdžiui, krevetės ir krabai, gali jausti skausmą, bet nepasižymi kitokiais psichologiniais sugebėjimais. Tačiau žmonėms nebūtina valgyti ar kitaip naudoti krevetes, krabus ir kitus panašius gyvūnus, todėl negali būti ir moralinio pateisinimo dėl jiems sukeliama skausmo.

6. Gyvūnai negerbia žmogaus teisių, tad mes neprivalome gerbti gyvūnų teisių.

Yra daug pavyzdžių, kai žmogus, kuris turi teises, nesugeba gerbti kitų teisių. Šiais atvejais mes pripažįstame, kad privalome juos gerbti, nors tie žmonės ir negali atsakyti mums tuo pačiu. Šis argumentas nepateisina gyvūnų išnaudojimo, kankinimo ar žudymo.

7. Dievas suteikė žmogui galią būti viršesniau už kitus gyvūnus. Todėl mes galime juos valgyti ir elgtis su jais kaip panorėję.

Ne visos religijos vaizduoja žmogų, kaip viršesnę už kitus gyvūnus, ir netgi tose, kurios taip teigia, buvimas viršesniu suprantamas kaip nesavanaudiškas globojimas, o ne išnaudojimas.

8. Tik žmonės turi sielas. Tai mums leidžia elgtis su kitais gyvūnais kaip tik norime.

Daug religijų sako, kad ne tik žmonės, bet ir visi gyvūnai turi sielas. Net jeigu tik žmonės turėtų sielą, tai įrodytų tik tai, kad mes gyvensime amžinai, o kiti gyvūnai - ne. Tai nėra kiek nesumažintų mūsų pareigos užtikrinti, kad gyvūnams šis vienintelis jų turimas gyvenimas būtų kuo geresnis.

9. Ką mes turėtume daryti su gyvūnais, jeigu gerbtume jų teises, jų nevalgytume ir kitaip neišnaudotume? Netrukus jų būtų pilnos gatvės ir mūsų namai.

Vien tik Amerikoje kasmet maistui užauginama ir nužudoma apie 5 milijardai gyvūnų. To priežastis labai paprasta: yra vartotojai, kurie valgo mėsą. Gyvūnų pasiūla atitinka paklausą.

Jai išnykus, nebūtų auginama tiek gyvūnų. Taip pat nutiktų ir su cirkais, zoologijos sodais bei bandymams auginamiems gyvūnams.

10. Net jeigu gyvūnai turi moralines teises ir privalo būti apsaugoti, vistiek pasaulyje yra daug rimtesnių problemų: badas, vaikų išnaudojimas, narkomanija, smurtas, skurdas bei kita. Tik išsprendę šias problemas turėtume pradėti rūpintis gyvūnų teisėmis.

Gyvūnų teisių judėjimas neatskiriamas nuo žmonių teisių judėjimo. Ši filosofija pasisako tiek už žmonių, tiek ir už kitų gyvūnų teisių gynimą.

Mums nebūtina valgyti kitų gyvūnų tam, kad kovotume su skurdu, naudoti kosmetikos išbandytos su gyvūnais tam, kad padėtume vaikams.

<http://www.animalrights.lt/158>